

“Bu Şarkı Burada Bitmez”

Prof. Dr. Abdullah Ekinci

“Lider taşın arkasına saklanırsa, millet dağın arkasına saklanır. Lider meydanda olursa millet de meydanları doldurur.”

Recep Tayyip ERDOĞAN
T.C. Cumhurbaşkanı

Tarihin her döneminde, liderler, toplumların gelişmesinde, yükselmesinde ve hatta çöküşlerinde çok büyük bir rol oynamışlardır. Liderlerin kaderi, içinden çıktıkları toplumların kaderleriyle benzerlik arz eder.

Liderlik ile ilgili akademik dünyanın, üzerinde anlaşma sağladığı bir tanım neredeyse yok gibi. Her biri diğerinden farklı birçok liderlik tanımı bulunmaktadır. Toplumdan topluma lider ile ilgili oluşan algıda da farklılık söz konusudur. Tarih boyunca farklı lider pratikleri görülmüştür. Mesela eski Türkler, liderliğin göksel bir yanı olduğuna inanmakta idiler. Bu yüzden lidere itaat edilirdi, iktidara teolojik gücün doğrudan yansıdığına inanmakta idiler.

İslamiyet'in kabulüyle birlikte, bu durum değişmemiş; “ulu'l emre itaat” ilkesiyle pekişmiştir. Geleneksel otorite ile modern zamanların liderliği arasında ve kullandıkları araçlarda çok ciddi farklar oluşmuştur. Geleneksel otoriteyi temsil eden yöneticiler; gelenek, görenek ve inançlara dayalı bir yönetim sergilemekten öteye geçememişlerdir.

Bu yönetme pratiğinde; her şeyi geçmişteki gibi yapma eğilimi söz konusudur. Meşruluğunu ise geleneklerden alır. Yasal-Ussal otorite, geleneksel liderlik içinde yer almasa da, işleyiş açısından onunla benzerlik arz eder. Kuralların yasallığına ve yönetime sahip olanların bu kurallar doğrultusunda emir verme hakkına inanan yönetim anlayışıdır. Meşruluğunu yasalardan alır. Üçüncü bir yönetim anlayışı ise karizmatik otoritedir. Bu da bir kişinin sahip olduğuna inanılan olağanüstü özelliklerine ve bu kişinin oluşturduğu düzene halk tarafından tam anlamıyla bağlanması sonucunda ortaya çıkan yönetim anlayışıdır. Bu otorite türü, liderin taşıdığına inanılan karizmatik özelliklerini ifade eder. Bu karmaşık yapı, “lider” ve yönetici” kavramları arasında da bir ayrıma gidilmesini zorunlu kılıyor. Çok basit bir tanımlama ile yönetici “ortak amaçlar için tanımlanmış işlerin, başkaları tarafından en etkin biçimde yapılmasını sağlayan, takip eden ve kontrol eden kişidir. Lider ise, “ortak amaçlara yönelik tanımlanmış işlerle sınırlı kalmaz. Başkalarının daha etkin çalışması için uygun ortam yaratır, vizyon belirler, esin kaynağı olur, motive eder.” Lider ve liderlik anlayışları, toplumdan topluma da farklılık gösterir. Çünkü her liderin yetişme tarzı, kişiliği, içinde yaşadığı toplumsal bağlama, kültüre, kişisel yeteneklerine göre bir liderlik stili vardır. Küreselleşme ile birlikte liderlik ile ilgili yeni yaklaşımlar

da söz konusu olmuştur. Buna göre, “karizmatik liderlik”, “dönüştürücü liderlik”, “etkileşimci liderlik”, “vizyon sahibi liderlik” gibi doğrudan doğruya liderin doğuştan getirdiği özelliklere gönderme yapan birçok yeni tanım, yönetim literatürüne katılmıştır. Çünkü küreselleşme, organizasyonları ulus-ötesi kılmış, bununla da kalmamış, bilişim teknolojileri sayesinde insan ilişkilerinde önceki zamanlarda asla rastlanmayan radikal değişiklikler getirmiştir. 1837 yılında Samuel Morse’un telgrafı, 1876’da Alexander Graham Bell telefonu ve 1923 yılında İskoç John Logie Baird’ın televizyonu icat ederken, akıllarına iktidar ve liderlik için çok önemli bir aracın mucidi olduklarını düşünmemişlerdir.

İletişim sistemlerindeki bu gelişmeler, bilgi çağı, liderlik anlayışı ile işleyişine farklı boyutlar kazandırmıştır. Yeter ki lider ile toplum aynı dili kullansın. Tüm engeller aşılar, mermiler öldürmez, tanklar ezmez olur. Hiçbir darbe; eşsiz bir tarihsel, toplumsal ve siyasal misyonun bir kişiyle örtüşmesi halinde, lideri gönüllerden silemez. En ufak bir işaret bile, âşık ile maşukun bir araya gelmesini sağlar.

Toplumlar tarihsel ve anlık travmalar yaşayabilir. Geleneksel toplumlar, liderin geçmiş ve anlık travmalara meydan okumasını zorunlu görür. Çünkü anlam dünyaları parçalanmış her insan, bu parçalanmayı aynı zamanda kendi varlığının trajik bir yok oluş süreci olarak yaşamaktadır. Kendisini var kılan bütün manevi değerlerini, bütün hatıralarını bu yeniden inşanın yapı taşları olarak görür.

Toplumsal algıda ise gerçek lider ve liderlik, resmi bir konuma bağlı yöneticilik demek değildir. Lider, tarihi ve anlık travmalarda, halkı adına meydan okuyandır. Lider, ikna edilen değil, ikna edendir. Lider, toplumun tasesını, sevincini yaşayandır. Lider, “bizden biri”dir. Lider, halkın inanç ve ümitlerini paylaşmalıdır. Lider, girişimcidir. Lider, kendine ve halkına güveni tam olmalıdır. Lider, risk almaktır. Lider, yaptığı işle ilgili derin bilgi sahibi olmalıdır.

Lider, vizyon sahibi olmaktır. Lider, etkileyici bir fiziki görünüme sahip olmaktır. Lider, halkın emanetini canı pahasına korumaktır. Lider, önce can yerine canan demelidir. Lider, sandıkta halkından aldığı emaneti, yine sandıkta bırakmaktır. Lider, tüm mağdur, mazlum, garip ve gurabanın sığınacakları isimdir. Lider, insanlığa ümit olmaktır. Lider, halkıyla aynı tarihsel ve kültürel koordinatları paylaşmaktadır. Lider, karar alma süreçlerinde zamanlama uygunluğu en iyi bilendir. Lider, hem tek tek insanlarla hem de grupla ilişkilerinde yetenek sergilemeyi en iyi bilendir. Lider, hem halktan ve inançlarından, gelenekten yana hem de yeniliğe açıktır. Lider, kendisi ile toplumu arasında güçlü bir duygusal bağ kurabilendir. Lider, toplumu ile ortak tarihsel ve anlık psikoloji yaşayabilendir. Lider, “halden

anlayan” yöneticidir. Lider, emin olunandır. Lider, fakirle fakir, çocukla çocuk olmaktır. Lider, “sahici” olmaktır. Lider, “halk adamı”dır: “kimsesizlerin kimi, sessiz yığınların sesi”dir. Elini öpmek isteyen çocukların, elini öper. Cenaze namazlarında tabutu seyretmek yerine tabutu herkesten önce sırtlar. Kedere paydaş, hüzne gözyaşıyla ortak olur. Liderlik ise bir paratoner gibi halkına gelecek kedere, mani olmaktır. Liderlik; kriz ve kargaşanın üstesinden gelmektir. Liderlik, değişimin gücünü sağlayabilecek beyin ve yüreğe sahip olmaktır.

Liderlik, dünya aklı ile aklı arasında mesafe olmayan, aklı ile dünya aklı arasına mesafe koyandır. Liderlik, içinden çıktığı topluma yabancı değil, bilakis onun kültürel özelliklerinin taşıyıcısı olmaktır. Liderlik, sosyal yapının dili ile konuşandır. Liderlik, her türlü ayrımcılığa “dünya beşten büyüktür” diye haykırır. Liderlik, kendisini takip edenler ile arasına engel koymamaktır. Liderlik, üstün bir ideale sahip olmaktır. Liderlik, halkı ile kişisel özdeşleşme sağlamaktır. Liderlik, bezginliğin, ümitsizliğin içerisinde bir ümit kaynağı olmaktır. Liderlik, akılcı bir yönetme ve emretme gücüne sahip olmaktır. Liderlik, kişisel çıkarları toplumsal çıkarların gerisinde tutmaktır. Liderlik, zor şartlar altında, cesaret ve aklı kullanmak en sağlıklı kararı verebilmektir. Liderlik, bir pozisyon değil, kurumsal bir akıldır. Liderlik, hem kendisine hem başkalarına güç vermektir.

Lider ve liderlik, öncü olmaktır. Cumhurbaşkanımızın ifadesiyle, “lider taşın arkasına saklanırsa, millet dağın arkasına saklanır. Lider meydanında olursa millet de meydanları doldurur.”

